

גמרא סדורה

מסכת

שבת

פרק: טו

קיא: - קטו.

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה'"

יב שבט תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

כ"י

מסכת שבת פרק ט"ו - "ואלו קשרים"

494. קיא, ב

משנה

ואלו קשרים שחייבין עליהן:

קשר הגמליו,

וקשר הספניו,

וכשם שהוא חייב על קישורו, כך הוא חייב על היתרו.

רבי מאיר אומר:

כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו - אין חייבין עליו.

גמרא

מאי "קשר הגמליו" ו"קשר הספניו"?

אילמא קטרא דקטרי בזממא, וקטרא דקטרי באיסטרידא,

האי קשר שאינו של קיימא הוא!

אלא, קיטרא דזממא גופיה, ודאיסטרידא גופיה.

495. קיא, ב

"רבי מאיר אומר:

כל קשר [שהוא יכול להתירו באחת מידי - אין חייבין עליו"].

בעי רב אחדבוי אחוי דמר אהא:

'עניבה' לרבי מאיר מהו?

טעמיה דרבי מאיר משום ד יכול להתירו באחת מידי הוא,

והא נמי יכול להתירו,

או דילמא טעמא דרבי מאיר משום דלא מיהדק, והא מיהדק.

תיקו.

496. קיא, ב - קיב, א

מְשָׁנָה

יש לך קשרין שאין חייבין עליהן:
בְּקֶשֶׁר הַגְּמָלִין, וּבְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין.

קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מִפְּתַח חֲלוֹקָה, וְחוּטֵי סִבְכָּה, וְשֵׁל פְּסָקָא,
וְרִצּוּעוֹת מִנְעַל וְסַנְדָּל,
וְנֹדוֹת יַיִן וְשִׁמּוֹן, וְקִדְרָה שֶׁל בָּשָׂר.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר:
קוֹשֶׁרִין לִפְנֵי הַבְּהֵמָה בְּשִׁבִיל שְׂלֵא תִצָּא.

גְּמָרָא

הָא גּוּפָא קִשְׂיָא:

אָמַרְתָּ: "יש קשרין שאין חייבין עליהן בְּקֶשֶׁר הַגְּמָלִין וּבְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין" -
חַיּוּבָא - הוּא דְלִיכָא,
הָא - אִיסוּרָא אִיכָא!
וְהֵדֵר תַּנִּי: "קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מִפְּתַח חֲלוֹקָה" - אִפִּילוּ לְכַתְּחִילָה!

הָכִי קְאָמַר:

יש קשרין שאין חייבין עליהן - בְּקֶשֶׁר הַגְּמָלִין וּבְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין.
וּמֵאִי נִיהוּ?

קִיב, א קִיטְרָא דְקִטְרֵי בְּזִמְמָא וְקִיטְרָא דְקִטְרֵי בְּאִיסְטְרִידָא.

חַיּוּבָא הוּא דְלִיכָא,

הָא אִיסוּרָא אִיכָא.

וַיֵּשׁ שְׁמוּתְרִין לְכַתְּחִילָה,

וּמֵאִי נִיהוּ?

קוֹשֶׁרֶת מִפְּתַח חֲלוֹקָה.

497. קיב, א

"מפתח חלוקה".

פשיטא!

לא צריכא דאית ליה תרי דשי.
מהו דתימא: חדא מינייהו בטולי מבטיל,
קא משמע לן.

"וחוטי סבכה".

פשיטא!

לא צריכא דרויחא לה.
מהו דתימא: מישלף שלפא לה,
קא משמע לן: דאשה חסה על שערה ומישרא שריא לה.

"ורצועות מנעל וסנדל".

איתמר:

התיר רצועות מנעל וסנדל,
תני חדא: "חייב חטאת".
ותניא אידך: "פטור אבל אסור".
ותניא אידך: "מוותר לכתחילה".

קשיא מנעל אמנעל,
קשיא סנדל אסנדל.

מנעל אמנעל לא קשיא:
הא דקתני: "חייב חטאת" - בדאושכפי.
"פטור אבל אסור" - בדרבנן.
"מוותר לכתחילה" - בדבני מחוזה.

סנדל אסנדל לא קשיא:
הא דקתני: "חייב חטאת" - בדטייעי דקטרי אושכפי.
"פטור אבל אסור" - בדחומרתא דקטרי אינהו.
"מוותר לכתחילה" - בסנדל דנפקי ביה בי תרי.

בדרב יהודה.

דרב יהודה אחוה דרב סלא חסידיא הוה ליה ההוא זוגא דסנדלי,
זמנין דנפיק ביה איהו, זימנין נפיק ביה ינוקיה.
אתא לקמיה דאביי, אמר ליה: כהאי גונא מאי?
אמר ליה: חייב חטאת.
אמר ליה: השתא "פטור אבל אסור" קא קשיא לי, "חייב חטאת" קאמרתי לי?
מאי טעמא?

אמר ליה: משום דבחול נמי, זימנין נפיקנא ביה אנא, זימנין נפיק ביה ינוקא.
אמר ליה: אי הכי, מותר לכתחילה.

498. קיב, א-ב

רבי ירמיה הוה קאזיל בתריה דרבי אבהו בכרמלית.
איפסיק רצועה דסנדליה.
אמר ליה: מאי נייעבד לה?
אמר ליה: שקול גמי לח דחזי למאכל בהמה, וכרוך עילויה.

אבי הוה קאי קמיה דרב יוסף,
איפסיק ליה רצועה.
אמר ליה: מאי איעביד ליה?
אמר ליה: שבקיה.

מאי שנא מדרבי ירמיה?

התם - לא מינטר, הכא - מינטר.

והא מנא הוא, דאי בעינא הפיכנא ליה מימין לשמאל!

אמר ליה: מדקמתרין רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה,
שמע מינה: הלכה כרבי יהודה.

מאי היא?

דתניא:

"סנדל שנפסקו שתי אזניו, או שתי תרסיותיו או שניטל כל הכף שלו - טהור,
אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו, או שניטל רוב הכף שלו - טמא.

רבי יהודה אומר:

נפסקה פנימית - טמא,

החיצונה - טהור."

ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
כמחלוקת לענין טומאה,
כך מחלוקת לענין שבת.
אבל לא לענין חליצה.

והוינו בה: רבי יוחנן אליבא דמאן?

אליבא אליבא דרבנן: מדלענין טומאה מנא הוי, לענין שבת נמי מנא הוי, אבל לא לחליצה, דלאו מנא הוא,
והתנן:

"חליצה של שמאל בימין - חליצתה נשרה" (יבמות קא.)!

ואלא אליבא דרבי יהודה: מדלענין טומאה לאו מנא הוא,
לענין שבת - נמי לאו מנא הוא,
אבל לא לחליצה דמנא הוא.

אימר דאמרינו: **"חליצה של שמאל בימין - חליצתה נשרה"**, היכא דלמילתיה מנא הוא,
הכא - למילתיה לאו מנא הוא,

דהא אמר רבי יהודה: **"נפסקה החיצונה טהור"**.

אלמא לאו מנא הוא!

לעולם, אליבא דרבי יהודה,

אימא: וכן לחליצה.

והא קמשמע לן:

דכי אמרינו: **"חליצה של שמאל בשל ימין - חליצתה נשרה"** -

קיב, היכא דלמילתיה מנא הוא,

אבל הכא למילתיה לאו מנא הוא.

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והאמר רבי יוחנן:

הלכה כסתם משנה,

ותנן:

"סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה - טמא מדרס,

נפסקה שניה ותיקנה - טהור מלטמא מדרס, אבל טמא מגע מדרס" (כלים כו,ד).

מאי לא, לא שנא פנימית ולא שנא חיצונה!

לא, פנימית דוקא.

אבל חיצונה מאי? טהור,

אי הכי, אדתני:

"נפסקה שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס",

ניפלוג בדידה:

במה דברים אמורים: שנפסקה הפנימית,

אבל חיצונה - טהור!

אמר רב יצחק בן יוסף:

תהא משנתנו בסנדל שיש לו ארבע אזנים וארבע תרסיותם,

שלא לשבור דבריו של רבי יוחנן.

כי אתא רבין אמר רב חנן בר אבא אמר רב:

הלכה כרבי יהודה.

ורבי יוחנן אמר:

אין הלכה כרבי יהודה.

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והא מדמתרין רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה,

שמע מינה: כרבי יהודה סבירא ליה!

אמוראי ניהו ואליבא דרבי יוחנן.

499. קיב, ב

תנן התם:

"כל כלי בעלי בתים, שיעורן כרמונים" (כלים יז, א).

בעי חזקה:

ניקב כמוציא זית וסתמו,

וחזר וניקב כמוציא זית וסתמו,

עד שהשלימו למוציא רימון - מהו?

אמר ליה רבי יוחנן:

רבי, שנית לנו:

"סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס.**נפסקה שניה ותיקנה טהור מן המדרס, אבל טמא מגע מדרס."**

ואמרין לך: מאי שנא ראשונה, דהא קיימא שניה,

שניה נמי הא מתקנה ראשונה!

ואמרת לן עליה: פנים חדשות באו לכאן.

הכא נמי - פנים חדשות באו לכאן.

קרי עליה: לית דין בר אינש!

איכא דאמרי:

כגון דין בר אינש.

אמר רבי זירא אמר רבא בר זימונא:

אם ראשונים בני מלאכים - אנו בני אנשים.

ואם ראשונים בני אנשים - אנו כחמורים.

ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים.

500. קיב, ב

"וְנוֹדוֹת יִין וְשִׁמְרֹן".

פְּשִׁיטָא!

לֹא צְרִיכָא דְאִית לִיה תְּרַתֵּי אֹנִי,
מַהוּ דְתִימָא: חֲדָא מִינֵיהּ בְּטוּלֵי מְבַטְל לָהּ,
קָא מִשְׁמַע לָן.

"קְדִירָה שֶׁל בֶּשֶׂר".

פְּשִׁיטָא!

לֹא צְרִיכָא דְאִית לָהּ שְׁלֵאכָא,
מַהוּ דְתִימָא: בְּטוּלֵי מְבַטְל לָהּ
קָא מִשְׁמַע לָן .

501. קיב, ב - קיג, א

"רבי אליעזר בן יעקב אומר:
[קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא].

פשיטא!

לא צריכא דאית לה תרתני איסרי,
 קיג, א מהו דתימא: אַחַד מִיְנֵיהוּ בְּטוּלֵי מִבְּטִיל
 קא משמע לן.

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל:
 הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

אמר ליה אבוי:
 "הלכה", מכיל דפליגי.

אמר ליה:
 מאי נפקא לך מינה?

אמר ליה:
 גמרא גמור זמורתא תהא?!

502. קיג, א

משנה

קושרין דלי בפסקיא, אבל לא בחבל.
 רבי יהודה: מתיר.
 כלל אמר רבי יהודה:
 כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו.

גמרא

"חבל" דמאי?
 אי לימא חבל דעלמא,
 רבי יהודה מתיר?! קשר של קיימא הוא!

אלא, חבל דגרדי.

למימרא: דרבנן סברי גזרינן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא,
 ורבי יהודה סבר: לא גזרינן.
 ורמינהו:

"חבל דלי שנפסק - לא יהא קושרו, אלא עונבו.

ורבי יהודה אומר:

נורף עליו פונדא או פסקיא, ובלבד שלא יענבנו".

קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה!

קשיא דרבנן אדרבנן!

"דרבנן אדרבנן" - לא קשיא:

חבל בחבל - מיחלה.

עניבה בקשירה - לא מיחלפא.

"דרבי יהודה אדרבי יהודה" - לא קשיא:

התם - לא משום דמיחלפא עניבה בקשירה,

אלא, עניבה גופה קשירה היא.

אמר רבי אבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב:

מביא אדם חבל מתוך ביתו, וקושרו בפרה ובאבוס.

איתיביה רבי אחא אריכא דהוא רבי אחא בר פפא לרבי אבא:

"חבל שבאיבוס קושרו בפרה,

ושבפרה קושרו באיבוס,

ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור בפרה ובאיבוס!"

התם - חבל דעלמא,

הכא - חבל דגרדי.

503. קיג, א

אמר רב יהודה אמר שמואל:
כלי קינאי מותר לטלטלן בשבת.

בעו מיניה מרב יהודה:
כבוד העליון וכבוד התחתון, מהו?

'אין ולא' ורפיא בידיה.

איתמר:

אמר רב נחמן אמר שמואל:
כלי קינאי מותר לטלטלן בשבת,
אפילו כובד העליון וכובד התחתון,
אבל לא את העמודים.

אמר ליה רבא לרב נחמן:
מאי שנא עמודים דלא?
אילימא דקעביד גומות, גומות ממילא קא הויין,
דתנן:

"הטומן לפת וצננות תחת הגפן,
אם מקצת עליו מגולין - אינו חושש לא משום נלאים, ולא משום שביעית, ולא משום מעשר,
וניטלין בשבת" (כלאים א, ט).

בשדה - לא אתי לאשוויי גומות,
הכא בבית - אתי לאשוויי גומות.

בעא מיניה רבי יוחנן מרבי יהודה בר ליואי:
כלי קינאי, כגון כובד העליון וכובד התחתון - מהו לטלטלן בשבת?

אמר ליה:
אין מטלטלין.

מה טעם?

לפי שאין ניטלין.

504. קיג, א

משנה

מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים,
ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת.
אבל לא משבת למוצאי שבת.

רבי ישמעאל אומר:

מקפלין את הכלים, ומציעין את המטות מיום הניפורים לשבת.
וחלבי שבת קריבין ביום הניפורים, אבל לא של יום הניפורים בשבת.

רבי עקיבא אומר:

לא של שבת קריבין ביום הניפורים,
ולא של יום הניפורים קריבין בשבת.

גמרא

אמר רבי ינאי:

לא שנו אלא באדם אחד,
אבל בשני בני אדם - לא.

ובאדם אחד נמי לא אמרו אלא בחדשים,
אבל בישנים - לא.

וחדשים נמי לא אמרו אלא בלבנים,
אבל בצבועים - לא.

ולא אמרו אלא שאין לו להחליף,
אבל יש לו להחליף - לא.

תנא:

"של בית רבן גמליאל לא היו מקפלים כלי לבן שלהו,
מפני שהיה להן להחליף".

אמר רב הונא:

אם יש לו להחליף - יחליף,
ואם אין לו להחליף - ישלשל בכגדיו.

מתקיף לה רב ספרא:

והא מיתחזי כרמות רוחא!

כיון דכל יומא לא קעביד, והאי דנא הוא דקא עביד,
לא מיתחזי כרמות רוחא.

505. קיג, א-ב

"וכבדתו מעשות דרכיה"¹ (ישעיהו נח, יג).

"וכבדתו" - שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול.

וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה: 'מכבדותי'.

"מעשות דרכיה" - שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול.

"ממצוא חפצה" - חפצה - אסורין, חפצי שמים - מותרין.

קיג, ב "ודבר דבר" - ^שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול.

דבור - אסור, הרהור - מותר.

בשלמא כולהו לחיי,

אלא "שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול" - מאי היא?

כי הא דאמר רב הונא אמר רב,

ואמר ר' ליה אמר רבי אבא אמר רב הונא:

היה מהלך בשבת ופגע באמת המים,

אם יכול להניח את רגלו ראשונה קודם שתעקר שניה - מותר,

ואם לאו - אסור.

מתקיף לה רבא:

הכי ליעבד?!

לקיף - קמפיש בהילוכא,

ליעבר - זימנין דמיתנוסן מאני מיא, ואתי לידי סחיטה!

אלא, בהא כיון דלא אפשר - שפיר דמי.

אלא, כדבעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי:

מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת?

אמר לו:

וכי בחול מי הותרה?!

שאני אומר: פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם.

ומהדר ליה - בקידושא דבי שמי.

¹ אם תשיב משבת רגליך עשות חפץ ביום קדשי וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכבוד וכבדתו מעשות דרכיה ממצוא חפץ ודבר דבר

506. קיג, ב

בָּעָא מִינֵיהּ רַבִּי מְרִבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי:
מַהוּ לְאָכּוֹל אֲדָמָה בְּשַׁבָּת?

אָמַר לוֹ:

וְכִי בַחֹל מִי הוֹתֵרָה?!

שָׂאֲנִי אוֹמֵר: אֶף בַּחֹל - אֶסוּר,

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְלַקֵּה.

אָמַר רַבִּי אֲמִי:

כָּל הָאוֹכֵל מֵעֵפְרָה שֶׁל בָּבֶל - כְּאִילוֹ אוֹכֵל מִבֶּשֶׂר אֲבוֹתָיו.

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: כְּאִילוֹ אוֹכֵל שְׁקָצִים וְרִמְשִׁים,

דְּכַתִּיב: **"וַיִּמַח אֶת כָּל הַיְקוּם"**² (בראשית ז, כג),

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:

לָמָּה נִקְרָא שְׁמָה **"שְׁנַעַר"** (בראשית י; יא,ב)?

שְׁכָל מִתִּי מִבּוֹל נִנְעָרוּ לְשָׁם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

לָמָּה נִקְרָא שְׁמָה **"מִצְוֵלָה"** (ישעיהו מד, כז)?

שְׁכָל מִתִּי מִבּוֹל נִצְטַלְלוּ לְשָׁם.

"יֵשׁ אוֹמְרִים: כְּאִילוֹ אוֹכֵל שְׁקָצִים וְרִמְשִׁים".

וְהָא וְדַאי אֵיתְמַחוּנִי אֵיתְמַחוּ!

כִּינּוּן דְּמַלְקֵי גְזֵרוֹ בֵּיהּ רַבָּנָן.

דְּהָא הֵהוּא גְבֵרָא דְאָכַל גְּרָגִישְׁתָּא, וְאָכַל תַּחְלִי,

וְקִדְחוּ לֵיהּ תַּחְלִיָּה בְּלִבֵּיהּ, וּמִית.

² וַיִּמַח אֶת כָּל הַיְקוּם אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויימחו מן הארץ

507. קיג, ב

"וְרַחֲצֵת וְסִכָּת וְשִׁמְתָּ שְׂמֵלֶיךָ" ³ (רות ג, ג),

אמר רבי אלעזר:
אלו בגדים של שבת.

"תן לחכם ויחכם עוד" ⁴ (משלי ט, ט).

אמר רבי אלעזר:

זו רות המואבית ושמואל הרמתי.

"רות" - דאילו נעמי קאמרה לה: "וְרַחֲצֵת וְסִכָּת וְשִׁמְתָּ שְׂמֵלֶיךָ עֲלֶיךָ וַיְרַדְתָּ הַגֵּרִין".

ואילו בדידה, כתיב: "וַיְרַד הַגֵּרִין" (רות ג, ו) וְהָדָר: "וַתַּעַשׂ כְּכָל אֲשֶׁר צִוְּתָהּ חֲמוּתָהּ".

"שמואל" - דאילו עלי קאמר ליה: "שָׁכַב וְהָיָה אִם יִקְרָא אֵלָיךָ וְאָמַרְתָּ דְבַר ה' כִּי שִׁמְעַ עֲבָדְךָ" ⁵ (שמואל א' ג, ט).

ואילו בדידה, כתיב ביה: "וַיָּבֵא ה' וַיִּתְיַצֵּב וַיִּקְרָא כְּפַעַם בְּפַעַם שְׂמוּאֵל שְׂמוּאֵל,

וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל דְּבַר כִּי שִׁמְעַ עֲבָדְךָ" (שמואל א' ג, י), וְלֹא אָמַר "דְּבַר ה'".

"וַתֵּלֶךְ וַתְּבֹא וַתִּלְקַט בַּשָּׂדֶה" ⁶ (רות ב, ג).

אמר רבי אלעזר:

שְׁהִלְכָה וּבָאת, הִלְכָה וּבָאת, עַד שֶׁמְצָאָה בְּנֵי אָדָם הַמְהוּנְנִין לִילְךָ עִמָּהֶם.

"וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְנַעֲרוֹ הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצִרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת" (רות ב, ה).

וכי דרכו של בעז לשאול בנערה?

אמר רבי אלעזר:

דבר חכמה ראה בה.

שתי שבלין לקטה, שלש שבלין לא לקטה.

במתניתא תנא:

"דבר צניעות ראה בה,

עומדות - מעומד,

נופלות - מיושב".

"וכה תדבקין עם נערת" ⁷ (רות ב, ח).

וכי דרכו של בעז לדבק עם הנשים?

אמר רבי אלעזר:

כיון דחזא "וַתִּשָּׂק עֵרְפָּה לְחֲמוּתָהּ וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ" (רות א, יד),

אמר: שרי לאידבוקי בה.

"וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעֵז לַעֲת הָאֵכֶל גְּשֵׁי הַלֶּם" ⁸ (רות ב, יד).

אמר רבי אלעזר:

רמז רמז לה: עתידה מלכות בית דוד לצאת ממך,

דכתיב: "הַלֶּם",

שנאמר: "וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה',"

וַיֹּאמֶר מִי אֲנִי אֲדֹנָי אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי הַבֵּאתֶנִי עַד הַלֶּם" (שמואל ב' ז, יח).

³ וְרַחֲצֵת וְסִכָּת וְשִׁמְתָּ שְׂמֵלֶיךָ עֲלֶיךָ וַיְרַדְתָּ הַגֵּרִין אל תודעי לאיש עד כלותו לאכול ולשתות

⁴ תן לחכם עוד הודע לצדיק ויוסף לקח

⁵ ויאמר עלי לשמואל לך שכב והיה אם יקרא אליה ואמרת דבר ה' כי שמע עבדך

⁶ ותלך ותבא ותלקט בשדה אחרי הקוצרים

⁷ ויאמר בעוז אל רות הלא שמעת בתי אל תלכי ללקוט בשדה אחר וגם לא תעבורי מזה וכה תדבקין עם נערת

⁸ ויאמר לה בעוז לעת האכל גשי הלם ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחומץ ותשב מצד הקוצרים ויצבוט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר

"וְיָבִילְתָּ פֶתַח בַּחֲמִין" (רות ב, יד).

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר:
מִכָּאֵן שֶׁהַחֲמִין יָפָה לְשָׂרֵב.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר:
רָמַז רָמַז לָהּ: עֵתִיד בֶּן לְצֵאת מִמֶּךָ שְׁמַעְשִׂיו קָשִׁין כַּחֲמִין,
וּמִנּוּ? מִנְשָׂה.

"וְתִשָּׁב מִצַּד הַקְּצָרִים".

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר:
מִצַּד הַקְּצָרִים וְלֹא בְּתוֹךְ הַקְּצָרִים,
רָמַז רָמַז לָהּ: שְׁעֵתִידָהּ מְלָכוֹת בֵּית דָּוִד שֶׁתִּתְחַלֵּק.

"וַיִּצְבֹּט לָהּ קְלִי וְתֹאכַל"⁹

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר:
"וְתֹאכַל" - בִּימֵי דָוִד,
"וְתִשָּׁבֵעַ" - בִּימֵי שְׁלֹמֹה,
"וְתִוְתֵר" - בִּימֵי חִזְקִיָּה.

וְאִיכָּא דְאָמְרֵי:
"וְתֹאכַל" - בִּימֵי דָוִד וּבִימֵי שְׁלֹמֹה,
"וְתִשָּׁבֵעַ" - בִּימֵי חִזְקִיָּה,
"וְתִוְתֵר" - בִּימֵי רַבִּי.

דְאָמַר מָר:
אֶהוּרִירִיָּה דְרַבִּי הֵוָה עֵתִיר מִשְׁבוּר מְלָכָא.

בְּמִתְנִיתָא תְּנָא:

"וְתֹאכַל" - בְּעוֹלָם הַזֶּה,
"וְתִשָּׁבֵעַ" - לִימֹת הַמְּשִׁיחַ,
"וְתִוְתֵר" - לְעֵתִיד לְבָא.

"וְתַחַת כְּבוֹדוֹ יִקַּד יִקַּד כִּיקוּד אֵשׁ"¹⁰ (ישעיה י, טז).

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
"וְתַחַת כְּבוֹדוֹ" - וְלֹא כְבוֹדוֹ מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמִיָּה,
דְרַבִּי יוֹחָנָן קָרִי לְמֵאנִיָּה 'מְכַבְּדוֹתִי'.

רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר:
"וְתַחַת כְּבוֹדוֹ" - תַּחַת כְּבוֹדוֹ מִמֶּשׁ.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר:
"תַּחַת כְּבוֹדוֹ" - כְּשֶׁרִיפַת בְּנֵי אֶהְרֹן.
מָה לְהֵלֶן - שְׂרִיפַת נְשָׁמָה, וְגוּף קַיִים,
אֶף כָּאֵן - שְׂרִיפַת נְשָׁמָה, וְגוּף קַיִים.

⁹ ויצבט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר

¹⁰ לכן ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רוזן ותחת כבודו יקד יקד כיקוד אש

508. קיג, ב - קיד, א

אמר רבי אחא בר אבא אמר רבי יוחנן:

קיג, א מניין לשנוי בגדים מן התורה?

שנאמר: "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים"¹¹ (ויקרא ו, ד).

ותנא דבי רבי ישמעאל:

לימדה תורה דרף ארץ:

בגדים שבישל בהן קדירה לרבו, אל ימוזג בהן כוס לרבו.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

גנאי הוא לתלמיד חכם שיצא במנעלים המטולאים לשוק.

והא רבי אחא בר חנינא נפיק!

אמר רבי אחא בריה דרב נחמן:

בטלאי על גב טלאי.

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו - חייב מיתה,

שנאמר: "כל משנאי אהבו מות" (משלי ח, לו),

אל תקרי: "משנאי" אלא 'משנאי'.

רבינא אמר:

'רבד' איתמר.

ולא פליגי,

הא - בגלימא,

הא - בלבושא.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

מאי דכתיב: "פאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף"¹² (ישעיהו כ, ג)?

"ערום" - בבגדים בלואים,

"ויחף" - במנעלים המטולאים.

תנן התם

"רבב על המרדעת - חוצץ,

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

עד באיסור האיטלקו.

ועל הבגדים:

מצד אחד - אינו חוצץ,

משני צדדין - חוצץ.

רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל:

אף מצד אחד חוצץ" (מקוואות טה, ו-).

בעא מיניה רבי שמעון בן לקיש מרבי חנינא:

מרדעת - מצד אחד, או משני צדדין?

¹¹ ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור

¹² פאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף שלוש שנים

אמר ליה:
זו לא שמעתי,
כיוצא בה שמעתי.

דתנו:

"רבי יוסי אומר:

של בנאין - מצד אחד,

ושל בור - משני הצדדין" (מקוואות טו).

ולא תהא מרדעת חשוכה מבגדו של עם הארץ.

מאי "בנאין"?

אמר רבי יוחנן:

אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן.

ואמר רבי יוחנן:

איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין?

זה המקפיד על חלוקו להופכו.

ואמר רבי יוחנן:

איזהו תלמיד חכם שממנין אותו פרנס על הציבור?

זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר,

ואפילו במסכת פלה.

ואמר רבי יוחנן:

איזהו תלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו?

זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים.

והני מילי למיטרך בריפתיה.

ואמר רבי יוחנן:

איזהו "תלמיד חכם"?

כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום, ואומר.

למאי נפקא מינה?

למנוייה פרנס על הציבור.

אי בחדא מסכתא - באתריה,

אי בכלליה תנוייה - בריש מתיבתא.

רבי שמעון בן לקיש אומר:

אלו כלים האולירין, הבאין ממדינת הים.

למימרא: דחינורי נינהו,

והאמר להו רבי ינאי לבניו:

בני, אל תקברוני לא בכלים לבנים ולא בכלים שחורים,

"לבנים" - שמא לא אזקה, ואהיה כחתן בין אבלים.

"שחורים" - שָׁמָא אֶזְכָּה וְאֶהִיָּה כְּאֶבֶל בֵּין חֲתָנִים.
אֶלָּא בְּכָלִים הָאוּלְיִירִין הַבְּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם.
אֶלְמָא, סוּמְקִי נִיְהוּ!

לָא קִשְׂיָא:
הָא - בְּגִלְמִי,
הָא - בְּלִבּוּשִׁי.

509. קיד, א-ב

"רבי ישמעאל אומר:

מקפלין [את הכלים, ומציעין את המטות מיום הכיפורים לשבת. וחלבי שבת קריבין ביום הכיפורים, אבל לא של יום הכיפורים בשבת.

רבי עקיבא אומר:

לא של שבת קריבין ביום הכיפורים, ולא של יום הכיפורים קריבין בשבת".]

תנו רבנן:

"עלת שבת בשבתו"¹³ (במדבר כח, י) - לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים.

יכול אף של יום הכיפורים בשבת?

תלמוד לומר: **"בשבתו"**,

דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר:

"עלת שבת בשבתו" - על חלבי שבת שקרבים ביום טוב.

יכול אף ביום הכפורים?

תלמוד לומר: **"בשבתו"**.

כשתמצא לומר:

לדברי רבי ישמעאל - נדרים ונדבות קריבין ביום טוב,

וכי איצטריך קרא - ליום הכפורים.

לדברי רבי עקיבא - נדרים ונדבות אין קרבין ביום טוב,

וכי איצטריך קרא - למישרא ביום טוב.

אמר רבי זירא:

קיד, ב כי הוינא בבבל הוה אמרי:

הא דתניא:

"יום הכפורים שחל להיות ערב שבת - לא היו תוקעין,

ובמוצאי שבת - לא היו מבדילין".

דברי הכל היא.

כי סליקנא להתם, אשפחיתיה ליהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דיתבי וקאמר:

רבי עקיבא היא,

דאי רבי ישמעאל, כיון דאמר חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים, ליתקע,

כי היכי דליהוי ידעי דחלבי שבת קריבין ביום הכיפורים.

ואמינא ליה אנא: כהנים זריזין הו.

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי:

מי אמרינן: "כהנים זריזין הו"?!

והתנן:

"שלש - להבטיל את העם ממלאכה,

שלש - להבדיל בין קודש לחול"!

כדאמר אביי:

לשאר עמא דבירושלים,

הכא נמי - לשאר עמא דבירושלים.

¹³ עלת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה

510. קיד, ב

[**"יום הנפורים שחל להיות ערב שבת - לא היו תוקעין"**].

וליתקע, כי היכי דלידעי דשרי בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה!

אמר רב יוסף:

לפי שאין דוחין שבות להתיר.

ורב שישא בריה דרב אידי אמר:

שבות קרובה - התירו,

שבות רחוקה - לא התירו.

ושבות קרובה התירו?!

והתנן:

"יום טוב שחל להיות ערב שבת - תוקעין, ולא מבדילין.

מוצאי שבת - מבדילין ולא תוקעין" (חולין כו:).

ואמאי? ליתקע, כי היכי דלידעי דשרי בשחיטה לא לתר!

אלא מחוורתא כדרב יוסף.

511. קיד, ב - קטו, א

אמר רבי יודא אמר רב הונא, ואמר רבי אבהו אמר רב הונא: יום הכפורים שחל להיות בשבת - אסור בקניבת ירק.

אמר רב מנא:

תנא:

"מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק? תלמוד לומר: **"שבתו"**¹⁴ (שמות טז, כג) - שבות".

למאי?

אילימא למלאכה - והכתיב: **"לא תעשה כל מלאכה"**¹⁵ (שמות כ, י)!
אלא לאו אקניבת ירק.
שמע מינה.

אמר רבי חייה בר אבהו אמר רבי יוחנן:

יום הכפורים שחל להיות בשבת - מותר בקניבת ירק.

מיתיבי

"מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק? תלמוד לומר: **"שבתו"**¹⁶ (שמות כ, י) - שבות".

למאי?

אילימא למלאכה - והכתיב: **"לא תעשה כל מלאכה"**!
אלא לאו בקניבת ירק!

לא, לעולם למלאכה, ולעבור עליה ב'עשה'¹⁷ ו'לא תעשה'¹⁸.

תניא כוותיה דרבי יוחנן:

"יום הכפורים שחל להיות בשבת:

קטוא מותר בקניבת ירק,¹⁹ מפצעין באגוזים, ומפרכסין ברימונים מן המנחה ולמעלה, מפני עגמת נפש".

דבי רב יהודה - מקנבי כרבא.

דבי רבה - גרדי קארי.

כיון דחזא דהווי קא מחרפי,

אמר להו: אתא איגרתא מפערבא משמיה דרבי יוחנן דאסיר.

הדרן עלך ואלו קשרים

¹⁴ שבתו שבת קודש לה'

¹⁵ ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה

¹⁶ שבתו שבת קודש לה'

¹⁷ שבתו שבת קודש לה'

¹⁸ לא תעשה כל מלאכה

¹⁹ ע"פ גירסת כתב", דפוס שונצינו, המהרש"ל.